

Respons

Marokko: Al-Adl wa'l-Ishane

Problemstilling/spørsmål:

- Generelt om al-Adl wa'l-Ishane

Innledning

Responsen redegjør kort for den islamistiske bevegelsen al-Adl wa'l-Ishane i Marokko. Utfyllende informasjon finnes i kildelisten.

Bakgrunn

Al-Adl wa'l-Ishane går under det engelske navnet Justice and Spirituality Association (JSA). Bevegelsen hevdes å være Marokkos største og mest innflytelsesrike islamistiske bevegelse (HRW 2010, Abdelhadi 2005 & Francis Soudan 2002). Mail & Guardian online (2006) omtalte bevegelsen som Marokkos de facto største politiske parti, som sannsynligvis ville gjort det svært godt hvis den ble et lovlig parti som stilte til valg.

Al-Adl wa'l-Ishane ble dannet i 1973. Selv om den ikke er lovlig som politisk bevegelse tolereres den likevel i andre sammenhenger, trolig på grunn av sin popularitet på grasrotnivå (Chris Zambelis 2006a). Bevegelsen er den eneste i Marokko som åpent kritiserer og tar avstand fra det konstitusjonelle monarkiet som styreform og grunnlovens bestemmelser som gjør kongen, som "kommandør av de trofaste", til statsoverhode og øverste religiøse autoritet i Marokko. Dette skaper problemer i forhold til myndighetene fordi kritikk av kongen og handlinger som kan skade monarkiet er straffbart ifølge marokkansk lov (HRW 2010).

Ifølge Gupta (2009) blir al-Adl wa'l-Ishane sett på som den viktigste opposisjonsbevegelsen mot kongedømmet i dagens Marokko. Mange innen marokkansk samfunnselite og sekulære middelklasse ser imidlertid på bevegelsen som reaksjonær på grunn av dens konservatisme og sterke vekt på religiøse verdier.

Målet for al-Adl wa'l-Ishane er å islamisere det marokkanske samfunnet og å gjenopprette kalifatet (en felles islamsk stat).¹ Bevegelsen går inn for en samfunnsorden basert på

---

¹ Kalif, etterfølger etter profeten Muhammed, muslimenes øverste politiske leder.

fundamentalistisk islam og med en streng anvendelse av islamsk lov. Dette medførte blant annet at bevegelsen uttrykte sterk motstand mot familieloven fra 2004 (som kongen var en sterk pådriver for) som ga marokkanske kvinner formell rett til å inngå ekteskap uten verge og utvidet rett til skilsmisse. Før familieloven trådte i kraft skal bevegelsen ha vært hovedorganisasjon bak de store og omfattende demonstrasjonene som ble holdt i forsøk på å stoppe loven.²

Tradisjonelt har al-Adl wa'l-Ihsane satset på sosialt arbeid og skaffet seg innflytelse og popularitet gjennom velferdsorganisasjoner over hele landet (Magdi Abdelhadi 2005). Ifølge en artikkel av Francis Soudan (2002) har bevegelsen bygget opp et nettverk av skoler, fritidsklubber og velferdsorganisasjoner. Den har også arbeidet målbevisst for å skaffe seg innflytelse ved marokkanske universiteter. Bevegelsens studenter har oppnådd viktige verv i studentorganisasjoner og skaffet seg kontroll over blant annet juridiske og medisinske fakulteter.

Ifølge Afrik News (2010) skal al-Adl wa'l-Ihsane også være aktiv blant marokkanske innvandrergreper i Europa. Bevegelsen driver aktiv forkynnervirksomhet, har et omfattende nettverk i Europa, Midtøsten og USA og en merkbar tilstedeværelse og innflytelse i moskeer i Paris, Brussel og London.

Åndelig leder

Sheik Abdessalam Yassine er bevegelsens grunnlegger og åndelige leder. I 1974 skrev han et åpent brev til daværende kong Hassan II hvor han utfordret kongens religiøse legitimitet og status som religiøst overhode og åndelig leder. Som følge av brevet tilbrakte Yassine de neste 15 årene på psykiatrisk sykehus, i fengsel og i husarrest inntil han ble sluppet fri under den nåværende kongen i år 2000 (Mail & Guardian online 2006).

Ifølge Francis Soudan (2002) skyldtes mye av bevegelsens innflytelse og popularitet i befolkningen sheik Yassines karisma og mobiliseringsevne. Yassine har også skrevet en rekke bøker om sin visjon av islam. Boken *Islamiser la modernité* anses som den mest betydningsfulle. I møter med trosfeller og tilhengere skal han også ha fortalt om sine drømmer der han har snakket med profeten Mohammed. Og som ubestridt leder har Yassine rett til å nedlegge veto mot alle beslutninger som fattes av bevegelsens øvrige lederskap.

Talskvinne

Bevegelsens talskvinne er Nadia Yassine, ledende islamsk aktivist og datter av Sheik Abdessalam Yassine (Magdi Abdelhadi 2005). Hun ble i 2005 anklaget for å ha fornærmet kong Mohammed VI ved offentlig å uttale at hun foretrakk republikk, og risikerte inntil fem år i fengsel dersom hun ble dømt.³ Fire år senere var saken fortsatt ikke kommet opp for domstolen, og sommeren 2009 ble den nok en gang utsatt på ubestemt tid (Rebecca Haggerty 2009). Saken var i desember 2010 fortsatt ikke avgjort (Goldstein 2010).

---

² Marokkanske islamister holdt en bevisst lav profil etter terrorangrepene i Casablanca i 2003 der 43 mennesker ble drept. Det gjorde det mulig for kongen å få vedtatt forslaget til ny familielov som da hadde vært blokkert siden 2000.

³ Kong Mohammed VI tilhører et dynasti som hevdes å nedstamme i rett linje fra profeten Mohammed.

Antall medlemmer

Antallet medlemmer og sympatisører med al-Adl wal-Ihsane er ikke offentlig kjent Ifølge Afrik News (2010) ønsker dessuten bevegelsen å holde medlemstallet hemmelig. Etter en politiaksjon mot bevegelsens lokaler i mai 2006 skal det imidlertid ha blitt avslørt at den da hadde om lag 100 000 aktive medlemmer og muligens ytterligere 25 000 sympatisører. Andre kilder har gitt ulike estimater: Time (2008) hevdet i en artikkel at bevegelsen har mer enn 35 000 medlemmer og mange flere sympatisører, mens Soudan anslo i 2002 at bevegelsen da hadde ca. 30 000 medlemmer.

Ifølge Gupta (2009) har al-Adl wa'l-Ihsane mange tilhengere ved universitetene og blant Marokkos mange fattige og underprivilegerte. Talskvinnen Nadia Yassine hevdet i et intervju at 30 % av medlemmene er kvinner (Rebecca Haggerty 2009).

Holdninger til bruk av vold

Både Gupta (2009) og Tim McGirk (2008) har omtalt al-Adl wa'l-Ihsane som en ikke-voldelig bevegelse. Ifølge artikler i Afrik News (2010) og Mail & Guardian online (2006) ønsker bevegelsen en islamsk stat basert på sharia, men tar avstand fra bruk av voldelige midler for å nå sitt politiske mål. Cris Zambelis skrev i en artikkel (2006a) at bevegelsen tradisjonelt har fremmet sitt moderate politiske og sosiale reformprogram med fredelige midler. Ifølge Francis Soudan (2002) er sheik Yassine en skarp kritiker av monarkiet, men nøye med å avstå fra enhver oppfordring til bruk av vold. Yassine skal ha en overbevisning om at kalifatet automatisk blir opprettet i Marokko når bevegelsen oppnår fire millioner medlemmer.

Ifølge en artikkel i Afrik News (2010) insisterer talspersoner på at bevegelsen motsetter seg bruk av voldelige midler. Artikkelen siterer imidlertid også en algerisk journalist bosatt i Brussel som skrev bok om bevegelsen, og som ikke var i tvil om at den reelle hensikten med virksomheten er å forberede medlemmene på hellig krig, jihad.

Forholdet til marokkanske myndigheter

Selv om al-Adl wa'l-Ihsane ikke er lovlig tolerer marokkanske myndigheter en del av virksomheten i praksis. Medlemmer hevder likevel at de regelmessig blir utsatt for trusler og svertetekampanjer fra myndigheter. I tillegg til å begrense aktivitet og sjikanere medlemmer, legger myndighetene press på foreninger som ikke er formelt tilknyttet al-Adl wa'l-Ihsane, men hvis ledelse er medlemmer av bevegelsen. Ifølge bevegelsen selv ble 5733 medlemmer, deriblant 899 kvinner, arrestert mellom mai 2006 og mai 2009. De fleste ble arrestert på grunn av deltakelse i ulovlige møter og demonstrasjoner (HRW 2010).

Francis Soudan skrev for øvrig i 2002 at marokkansk politi ikke hadde funnet bevis for at al-Adl wa'l-Ihsane mottok finansiering fra utenlandske bidragsytere. Midler til drift kom fra donasjoner og avgifter fra medlemmer i Marokko og fra marokkanere bosatt i utlandet. Hvert medlem skal være forpliktet til å bidra med 2,5 % av lønn eller annen månedlig inntekt til bevegelsen.

Ifølge HRW (2010) skal marokkanske myndigheter ikke ha beskyldt al-Adl wa'l-Ihsane for å ha tilknytning til terrororganisasjoner.

Respons Marokko: Al-Adl wa'l-Ishane

Arrestasjoner i 2010

Sju prominente og navngitte medlemmer av al-Adl wa'l-Ihsane ble arrestert i byen Fez i juni 2010, anklaget for å ha bortført, truet og torturert et tidligere medlem som de anklaget for å være informant for sikkerhetstjenesten. I tillegg ble de arrestertes hjem ransaket, og bøker, CDer og PCer beslaglagt. De arresterte har i etterfølgende rettsmøter opplyst at de ble utsatt for tortur og annen ydmykende behandling i fengselet og at de ble tvunget til å underskrive tilståelser. Domstolen besluttet at de arresterte skulle gjennomgå medisinske undersøkelser, men avsto begjæring om løslatelse i påvente av eventuell retts sak. De arresterte satt fortsatt i varetekt i desember 2010 (Goldstein 2010).

Arrestasjoner i 2006

I mai og juni 2006 arresterte marokkanske myndigheter mer enn 500 medlemmer av al-Adl wa'l-Ihsane i flere byer og stengte en rekke av bevegelsens kontorer. Bakgrunnen var påstander om at al-Adl wa'l-Ihsane hadde planer om å styrte monarkiet med voldelige midler. Mest sannsynlig skyldtes arrestasjonene forsøk fra myndighetene på å demme opp for bevegelsens popularitet og økende aktivitet rettet mot befolkningen. Flere av de arresterte skal ha blitt utsatt for vold av sikkerhetsstyrkene i forbindelse med arrestasjonene. Alle arresterte ble imidlertid løslatt etter noen timer i varetekt (Chris Zambelis 2006b).

Mail & Guardian online (2006) viste i en artikkel til at al-Adl wa'l-Ihsane i 2006 begynte å bli mer politisk aktiv. En rekke lokaler rundt i landet ble åpnet, hvor bevegelsen blant annet hadde utstillinger og viste videoer for å markedsføre sine ideer. Virksomheten alarmerte marokkanske myndigheter, som stengte lokalene og arresterte 150 medlemmer. Disse ble imidlertid raskt løslatt.

I 2006 ble også femten medlemmer av bevegelsen idømt fengsel i fire måneder for å ha organisert en ulovlig demonstrasjon i 2001. De dømte slapp imidlertid å sone fordi de allerede hadde sittet mer enn fire måneder i varetekt.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Respons Marokko: Al-Adl wa'l-Ishane

Referanser

Skriftlige kilder

- Abdelhadi, M. (2005, 30. september). Accused Morocco Islamist speaks out. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4297386.stm> [lastet ned 21. desember 2010]
- Afrik News (2010, 10. september). Morocco's Al Adl wal Ihsan: The King's Islamist canker. *Afrik News*. Tilgjengelig fra <http://www.afrik-news.com/article18221.html> [lastet ned 21. desember 2010]
- Gupta, S. (2006, 20. april) (oppdatert 2009, 29. september). Justice and Spirituality - A Moroccan View. *The Harvard Law Record*. Tilgjengelig fra <http://www.hlrecord.org/2.4463/justice-and-spirituality-a-moroccan-view-1.578647> [lastet ned 21. desember 2010]
- McGirk, T. (2008, 18. august). Morocco's Gentle War on Terror. *Time*. Tilgjengelig fra <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1829931-2,00.html> [lastet ned 21. desember 2010]
- Haggerty, R. (2009, 11. september). At home in Morocco with an Islamist...and a feminist. *Worldfocus*. Tilgjengelig fra <http://worldfocus.org/blog/2009/09/11/at-home-in-morocco-with-an-islamistand-a-feminist/7164/> [lastet ned 21. desember 2010]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2010, 1. september). *Morocco: Arrests, Alleged Torture of Islamist Movement Figures*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/news/2010/09/01/morocco-arrests-alleged-torture-islamist-movement-figures> [lastet ned 20. desember 2010]
- Mail & Guardian online (2006, 13. juni). Growing popularity of Islamists worries Morocco. *Mail & Guardian online*. Tilgjengelig fra <http://www.mg.co.za/article/2006-06-13-growing-popularity-of-islamists-worries-morocco> [lastet ned 21. desember 2010]
- Soudan, F. (2002, november). Moroccan Islamist Movements. The Saber and the Quran. *World Press Review*, 49(11). Tilgjengelig fra <http://www.worldpress.org/Mideast/752.cfm> [lastet ned 21. desember 2010]
- Zambelis, C. (2006a, 7. juni). Morocco Cracks Down on Islamist Opposition JSA. *Terrorism Focus*, 3(22). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=797 [lastet ned 20. desember 2010]
- Zambelis, C. (2006b, 20. juni). Crackdown Against Islamist Opposition in Morocco Intensifies. *Terrorism Focus*, 3(24). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=811 [lastet ned 20. desember 2010]

Muntlig kilde

- Human Rights Watch v/Eric Goldstein. E-post 20. desember 2010.

Nettsteder

- <http://www.yassine.net/>
- <http://www.aljamaa.net/fr/index/>
- <http://nadiayassine.net/fr/>

© Landinfo 2010

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.